

Chuyện Vong Thúy Kiều : một tiểu phẩm dân văn của Triu Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Quác Thúc

Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

Såt tích Vong Thúy Kiều là một chuyện tình xảy ra däi đäi nhà Minh ở Trung Hoa, khoảng giữa nửa đầu thế kỷ XVI.

Chuyện này được ghi lại dưới tựa đề Đôn Trùng Tân Thanh. Tuy nhiên, ngoài những bình luận của Thánh Thán, hầu như không có nhà văn, nhà thơ Trung Hoa nào khác đề ý đến. Chúng tôi không rành Hán tự nên không thể khám phá kỹ lưỡng, rất mong được các giới cao minh chỉ giáo.

Ở nước ta, trái lại, từ cuối thế kỷ XVIII, såt tích Thúy Kiều đã là đề tài ngâm vän của rất nhiều danh sĩ, trong đó có 2 vị vua nhà Nguyễn (Minh Mạng, Tự Đức) một vị Phó Chính Đäi Thän (Hà Tôn Quyền), nhiều trí thức khoa bảng như: Tän sĩ Phạm Quý Thích, Tam Nguyên Nguyễn Khuyến, Tän sĩ Chu Mạnh Trinh, Các nhân Nguyễn Đình Giác, Các nhân Chu Thäp Hi v.v.. Và chúng ta không thể không nói tới truyện Kim Vân Kiều do nhà thơ Nguyễn Du sáng tác, một thi phẩm tuyệt diệu, mang những vẻ đẹp Viät.

Täi sao såt tích nàng Kiều đã được dân ta truyền tụng rộng rãi và lâu bền như vậy? Điều càng khiến ta ngạc nhiên là những nhân vật trong chuyện không phải những Viät.

Đä träi lại câu hỏi này, chúng tôi, cũng như những người khác, thường chỉ nhìn nhận giá trị tuyệt vời của cuốn Kim Vân Kiều, một truyện thơ trường thiên thấm đäng tinh hoa của Văn học. Lại thế bất hợp, phù hợp với truyện thơ dân tộc, khiến bất cứ ai đọc đều cảm xúc, do đó đã có thể phổ biến khắp mọi nơi, qua nhiều thế hệ.

Kä viết bài này, may mắn, được thân phụ là cụ Häi Ngọc Vũ Lan Đình, trước khi quá cố, trao lại cho bản sao cuốn Thanh tâm tài nhân thi tập do chính tay Ôngäi biên âm và phiên dịch, nên khám phá được một số chi tiết khá dễ gặp ở tựa các mục nói trên.

Chuyên Văn Nguyễn Thúy Kiều : một lí khí dân văn của Triều Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Qu&#c Thúc

Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

Trước hết, chúng tôi cần phân tích sơ lược tác phẩm này, vì phần lớn tác phẩm là những bài viết bằng Hán tự, nên rất ít người biết.

Điểm tựa để chúng Thanh tâm tài nhân thiếp ra đó là một công trình sáng tác của ba thế hệ thi gia, từ khoảng 1820 (cuối đời Gia Long) tới cuối thế kỷ XIX (sau đời Tự Đức).

Bản đầu tiên của thiếp được soạn vào năm Minh Mạng thế nhất tức năm 1820 Tác giả là Phạm Chính đời thế n Hà Tôn Quy&#n viết 30 bài nguyên x&#ng, mỗi bài là một hồi trong truyện Văn Nguyễn Thúy Kiều. Mỗi bài nguyên x&#ng kèm theo một bài thơ h&#a, cũng bằng chữ Hán, do C&# Nguyễn Đình Giác, c&# nhân, người xã Bình Lăng (Bắc Việt) soạn thế o. Ngoài ra còn 4 câu thơ qu&#c âm thế lạc bát. Rất tiếc rằng trong số 30 hồi, bản sao chúng tôi hiện giữ, chỉ ghi lại được 10 hồi đầy đủ, thêm hồi thế 11 chỉ có bài nguyên x&#ng của C&# Hà Tôn Quy&#n mà thôi.

Đến năm Minh Mạng thế XI, tức năm 1830, nhà vua viết thêm một bài tiếp thuyết bằng Hán văn. Đây là một tài liệu lịch sử rất quan trọng, theo thế n ý của chúng tôi, vì nó ghi ng những một bản án kết thúc cuộc tranh luận về nhân vật Văn Nguyễn Thúy Kiều, đã xảy ra trong khoảng 1820 - 1830.

Bản chỉ năm sau (1871), một bản thế hai của thiếp Thanh tâm tài nhân đã được soạn thế o. Tác giả là Hoàng Đế Tự Đức. Sơ tích Thúy Kiều được chia làm 20 hồi, mỗi hồi có một bài thơ chữ Hán của nhà vua, kèm theo là một bài thế p âm, 8 câu thế lạc bát, của vị đời thế n Lý Văn Ph&#c. Thêm vào đó còn có một bài thế a bằng Hán văn cũng do nhà vua sáng tác.

Khoang cuối thế kỷ XIX hay đầu thế kỷ XX, một bản thế ba của thiếp Thanh tâm tài nhân được soạn thế o theo yêu cầu của Hàn Lâm Viện Kinh đô Huế. Truyện Thúy Kiều vẫn chia làm 20 hồi như trong bản thế hai. Mỗi hồi gồm một bài thơ chữ Hán của C&# Chu Thế p Hi và một bài thơ nôm, thế thế ngôn bát cú của C&# Chu Mạnh Trinh. Ngoài ra còn có một bài thế a của C&# Chu Mạnh Trinh, một bài thế a khác của C&# Nguyễn Tu&#n C&#nh, 3 bài thơ đời thế bằng chữ Hán của C&# Chu Thế p Hi, 2 bài thơ đời thế nôm của C&# Chu Mạnh Trinh, một bài thơ đời thế bằng chữ nôm của C&# Tam Nguyên Nguyễn Khuy&#n.

Chúng ta nhận thế y các tác giả thế n này đều là danh sĩ miền Bắc, có người đang làm quan

Chuyện Văn Thúy Kiều : một lời khuyên của Triều Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Quốc Thúc
Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

những các câu Chu Mạnh Trinh, Nguyễn Tuân Cảnh, có người đã trí sĩ như câu Nguyễn Khuyên .
Riêng Câu Chu Thiệp Hi chỉ là một vài lời nói .

Tập thơ Thanh tâm tài nhân do Phạm Chính đi thi Hà Tôn Quyền soạn năm 1820
có phần là văn liệu câu nói của ta nói về sự tích Thúy Kiều không ?

Chúng ta có thể khẳng định là không vì trước năm 1820 đã có một bài thơ Văn Văn Nguyễn
Thúy Kiều bằng chữ Hán được người sưu tập truy cập . Đó là bài :

*Giai nhân biệt thi đáo Tiễn Đương
Bán thùy yên hoa trái vị thi hương
Ngọc dĩn khố i hương mai thi y quố c
Băng tâm tị khố dĩ Kim Lang
Đoạn Trữ hương mương lý căn duyên liễu
Bức Mạnh Cảnh chung oán hận trữ hương
Nhất phiến tài tình thiên cộ y
Tân Thanh đáo dĩ vị thùy thi hương*

Bài thơ này là của câu Lưu Trai Phạm Quý Thích, người làng Lương Ngọc, tỉnh Hải
Đương. Câu đầu tiên giúp tiên sĩ năm Kỷ Hợi, thi Lê Cảnh Hương thi cử 1779, nghĩa là
trước khi câu Hà Tôn Quyền soạn tập thơ Thanh tâm tài nhân 41 năm. Như vậy khi trước tác
tập thơ này về thi Hà Tôn Quyền chỉ là một bài thơ có số câu Bức Hà thi thi Lê Mạnh .

Cái gì mới mẻ, chính là việc cao nhân viết Thúy Kiều, việc biên đi một khuyến sĩ
thành tín sự Hoàng Đế Minh Mạng đã nhận định trong bài thơ thuyết của Ngài .

(Bài thơ của câu Phạm Quý Thích đã được câu Chu Mạnh Trinh đi nôm như sau :

*Giai nhân biệt thi đáo Tiễn Đương
Yên hoa chớ a trữ hương hận
Lòng tị còn vị hương chàng Kim Trữ hương
Một ngọc khôn cộ m chớ n thi y quan*

Chuyện Vong Thúy Kiều : một lời khỉ dân văn của Triu Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Qu&c Thúc
Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

*Nà gĩa c Đôn Tr&ng tan gĩa đi p
M&t gi&y B&c M&nh v&n c&m loan
Cho hay nh&ng k& tài tình l&m
Tr&i b&t làm g&ng đ& th& gian*

Chúng tôi nh&n th&y c& Chu M&nh Trinh ch& đ&ch "thoát" ch& không theo sát th& ch& hán. Câu ch&t "Tân Thanh đ&o đ& v& thùy th&ng" ti&t l& đây là m&t bài th& c&m đ& truy&n ng&n Đôn Tr&ng Tân Thanh t&c s& tích V&ng Thúy Kiều & Trung Hoa: trong bài đi&n nôm, c& Chu M&nh Trinh đã vô tình hay c& ý" quên" chi ti&t này !

Đ&u sao ta có th& tin r&ng bài th& c&a c& Ph& m Quý Thích đã "g&i c&m" cho c& Hà Tôn Quy&n cũng nh& cho c& Nguyễn Du)

M&t v&n đ& đ&ng nhiên đ&t ra: đó là m&i t&ng quan gi&a t&p Thanh tâm tài nhân c&a Ph& Chính đ&i th&n Hà Tôn Quy&n và truy&n Kim Vân Kiều c&a C& Tiên Đ&n Nguyễn Du . Trong hai tác ph&m này, cái nào có tr& c, cái nào có sau ?

C& Nguyễn Du, ng& i t&nh Hà Tĩnh (Trung Vi&t), sinh năm 1766. C& đã t&ng làm quan v&i Hoàng Đ& Gia Long, đ& c& làm s& th&n sang Trung Hoa .

Cu&c v&n đ&ng ngo&i giao c&a C& đã thành công đ&p đ& : ch&ng c& là Thanh Triu đã th&a nh&n Hoàng đ& Gia Long là An Nam Qu&c V&ng, thay cho nhà Lê. C& Nguyễn Du đã làm r&t nhi&u th& b&ng ch& hán ngoài truy&n th& Kim Vân Kiều .

C& có m&t bà th& th&t, ng& i t&nh Thái Bình (B&c Vi&t); sau khi trí sĩ C& v& v&i bà này, có l& vì th& mà C& r&t thông th&o ngôn ngữ B&c Hà. B&t c& ai đ&c truy&n Kim Vân Kiều, không th&ng r&ng C& Tiên Đ&n là ng& i Hà Tĩnh, m&t vùng ngôn ngữ r&t khác cách nói & B&c Hà, m&c dù cùng là ti&ng Vi&t .

Đ&u c&n đ& ý, đ&i v&i chúng ta, là khi Ph& Chính đ&i th&n Hà Tôn Quy&n biên so&n cu&n "Thanh tâm tài nhân" (1820), c& Nguyễn Du 54 tu&i nh& v&y ch&c đã v& trí sĩ. C& m&t năm 56 tu&i. Đ&i m này khi&n chúng tôi nghĩ r&ng cu&n Kim Vân Kiều đã ra đ&i tr& c ho&c tr& l&m, cùng

Chuyện Vong Thúy Kiều : một lời khí dân văn của Triu Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Qu&c Thúc
Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

một thời với tiếp Thanh tâm tài nhân .

Cô Nguyễn Du là một vị đấng thần tiên đấng Hoàng đế Gia Long phái sang Trung Quốc, như vậy là đấng liêu vãng của Hà Tôn Quy&n. Chúng tôi tin rằng hai Cô đã nhĩ u liên trao đĩ ý ki&n với nhau với sự tích Vong Thúy Kiều: biết đâu hai Cô ch&ng đã nhĩ n th&y đây là một chuyện đáng đĩ c ph& bi&n r&ng rãi ở Bắc Hà, nói khác đĩ c dùng làm một đĩ tài đĩ văn đĩ ng các tầng lớp sĩ phu cũng như quần đĩ qu&n chúng ? Rồi hai Cô đã phân công: một ng&ĩ thì thu&t lời sự tích nàng Kiều trong một thi phẩm tr&ng thiên theo th& lời bát đĩ qu&ng bá trong dân gian, ng&ĩ kia thì trình bày trong một loạt thơ thất ngôn bát cú bằng chữ hán, nh&m vào tầng lớp học gi& thâm Nho .

Đĩ làm sáng tỏ lớp luận này, chúng tôi cần nh&c lời môi tr&ng lịch sử Việt Nam, thời Chúa Nguyễn Phúc Ánh đánh bại Tây Sơn, th&ng nhĩ t s&n hà, lên ngôi Hoàng đế , lấy đĩ hi&u là Gia Long (1803) .

Nh&c ta lúc đó tuy đã hợp nhĩ t Đàng Trong và Đàng Ngoài, nh&ng trong th&c t&, sau 250 năm chia đôi, tầng ngôn ngữ , tiếp quản cho đĩ n nhân tâm, chữ a chữ c đã có sự hòa đĩng. Đĩ c biết là ở ngoài Bắc, rất nhiều ng&ĩ văn còn tiếp ng nhĩ Nhà Lê. Không cần nói, ta cũng th&a hi&u là gi&ĩ sĩ phu có phần bất mãn vì lòng ái mộ th&n th&ng, vì không còn đĩng ti&n th& th&nh thang như tr&c .

Triu đình Hu& đã thi hành một chính sách rất khôn khéo: đó là phục hồi hán tự , dùng hán tự làm phương tiện truy&n thông, trong việc triu chính cũng như trong sự văn đĩng ngo&ĩ giao với Trung Quốc. Ta đĩng quên rằng hán tự ở nước ta đĩ c phát âm theo ki&u Việt Nam, khác hẳn ở Trung Quốc. Chính vì thế mà ta văn gi& đĩ c cá tính dân tộc, trải qua bao thế kỷ, không đĩ cho Trung Hoa đĩng hóa mà c dù văn theo văn hóa Trung Hoa. Đĩ với việc các đĩ a phương trong nước, hán tự đã là một giây liên lạc quý báu vì tuy ngôn ngữ có nhĩ u đi&m bất đĩng nh&ng khi đĩ c hán văn thì văn đĩ c một ki&u chung. Sự khôi phục hán tự còn có nh&ng h&ng tiếp là khi&n cho gi&ĩ sĩ phu ở Đàng Trong liên Đàng Ngoài đĩ u có "đĩ t đĩng võ". Triu đình có thể tái lập chữ đĩ thi c đĩ tuy&n mà quan ch&c các cấp. Đi&u này khi&n chota hi&u tại sao Phủ Chính đĩ th&n Hà Tôn Quy&n đã soạn tiếp Thanh Tâm Tài Nhân theo hình thức 60 bài thơ x&ng h&a, toàn bằng chữ hán. Nếu có thêm 30 bài thơ qu&c âm, thì chữ là nh&ng bài thơ tầng văn, mỗi bài văn văn 4 câu thơ lời bát nh&m bát túc thơ chính bằng hán tự mà thôi .

Trong việc chữ n nhân văn đĩng tác, Hà Phủ Chính đã không m&ĩ một đĩ th&n nào trong Triu, kể cả Cô Nguyễn Du, mà li&ĩ m&ĩ một vị c& nhân, ng&ĩ ở xã Bình Lăng, ngoài Bắc, là c&

Chuyện Vong Thúy Kiều : một lí khí dân văn của Triều Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Quác Thúc

Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

Nguyễn Đình Giác, mái làm tái chác Huyán Doán Huyán Phù Cá, nghĩa là mát chác quan rát tháp so vái chác Phá Chính Đái Thán. Hành đáng này có tính cách trí thác ván, đáng ý thu phác nhân tâm trong táng láp sĩ phu Bác Hà .

Mát khác, ta có thá tá hái: tái sao Cá Tiên Đán Nguyễn Du đã vá trí sĩ á Thái Bình là quê bà Thá thát chá không vá Hà Tĩnh là nguyên quán cáa Cá ? Phái chăng đó cũng là do sá hái ý vái Hà Phá Chính, nhám mác đích kát giao thân háu vái các trí thác Đáng Ngoài ? Điáu này khián cho ta hiáu rõ thêm tái sao Cá Nguyễn Du đã dùng toàn ngôn ngữ Bác Hà đá đián nôm sá tích Thúy Kiều. Thi phám tuyát tác cáa Cá Tiên Đán có mát sác mánh truyán cám vô cùng to lán vì không nháng đá cá giái trí thác ngáng mà còn đá cá toàn dân hác thuác lòng, nhát là các phá ná.

Sá tích Vong Thúy Kiều hián nhiên đã đá cá dùng làm lái khí chính trá đá thu phác nhân tâm .

Đán đây ta cán phái xét xem, qua sá tích Vong Thúy Kiều, Triều đình Huế muán gái thông đá pá gì cho các sĩ phu và nhân dân Bác Hà .

Đá trá lái câu hái này , không gì báng phân tích bài táng thuyát táp thá Thanh Tâm Tài Nhân, do chính Vua Minh Máng đáng tên biên soạn vào năm 1830

Bài táng thuyát má đáu nhá sau :

"Nhác phá tài vi nhân ngữ, tình dĩ cánh thiên. Háp quan tháng cân quác vụ nhát nhân; tiêu danh giáo phong láu vu thiên cá. Danh truyán nhi luán bát đánh: thanh tháo mai san! Tâm thá nhi tích tác phi: hoàng tuyán đái tiáu. Bát háu nhát kinh đá phám, đáng cá nhân nhi táng háu nhân. Hà do trùng phát u quang, bá khuyát sá nhi thành tín sá"

Nghĩa táng Viát, theo bán dách cáa Cá Hái Ngác Vũ Lan Đình :

Chuyện Vong Thúy Kiều : một lời khỉ dân văn của Triều Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Qu&c Thúc
Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

"Ôi! Tài li&n v&i tại, tình sinh ra c&nh. Tài tình r&t m&c th&ng hay g&p c&nh đ&n tr&ng.
Hi&u nghĩa đ& đ&ng, có th& làm g&ng nghìn thu&. N&u bàn không đúng lý h&n n&i c& bi&c sao
kh&i mang oan! N&u ch&ng xét tình, ng&ng i đ&ng i su&i vàng, h&n là c&ng i kh&y! V&y ph&i có m&t
phen ph&m bình chính đáng, xét ng&ng i x&a mà nh& b&o ng&ng i sau. Đ& v&nh rõ ràng, góp
chuy&n hảo cho thành chuy&n th&c"

Đ&c l&i m& đ&u v&a r&i, chúng tôi c&m th&y vua Minh M&ng đã hoài nghi, không tin s& tích
V&ng Thúy Kiều là xác th&c, nh&ng nhà vua mu&n dùng s& tích &y đ& khuyên nh& ng&ng i đ&ng
th&i. Khuyên nh& ai ? T&t nhiên đây ph&i là nh&ng ng&ng i t& coi mình "b&c ph&n" gi&ng nh& hai
nhân v&t n&i b&t nh&t trong chuy&n là Thúy Kiều và Tô H&i. Thúy Kiều t&ng tr&ng cho m&t s&
đông sĩ phu B&c hà, đ&ng i tri&u Gia Long và Minh M&ng, t& tin mình tài đ&c nh&ng vì là dòng dõi
c&u th&n nhà Lê nên không đ&ng c thu đ&ng. Cũng có ng&ng i mu&n gi& v&ng t&m lòng chung th&y
đ&i v&i ch& đ& cũ nên quy&t đ&nh n&n đ&t, n&u không ph&i là công khai đ&i ngh&ch tri&u đình. H&
đã lý lu&n gi&ng nh& Tô H&i :

*Bó thân v& v&i tri&u đình :
Hàng th&n l& l&áo , ph&n mình ra chi& ?
Sao b&ng riêng m&t biên thù :
S&c này h& đ& làm gì đ&ng c nhau ?*

Vua Minh M&ng mu&n khuyên nh& nh&ng ng&ng i &y :

M&i vi&c trên đ&i đ&u do Đ&nh M&nh. N&u k& tài đ&c g&p c&nh đ&n tr&ng thì ch&ng qua
ch& vì ti&n oan nghi&p ch&ng, đ&ng nên v&i v& oán trách Tô H& Hóa b&t công hay Triều đình b&t
chính. Trái l&i c&n ph&i kiên quy&t theo đúng đ&o lý, chung c&c, s& có lúc tai qua n&n kh&i,
gi&ng nh& Thúy Kiều t& t& l&i g&p ng&ng i c&u v&t, sau 15 năm phong tr&n l&i đ&ng c đoàn t& v&i gia
đình. Nh&ng ng&ng i bi&t "an ph&n" nh& Kim Tr&ng, Thúy Vân, V&ng Quan, chung c&c, đ&u đ&ng c
h&ng phúc. Còn nh&ng k& "đ&ng i đ&t" mu&n "ch&c tr&i khu&y n&ng c" thì dù ăn năn cũng quá mu&n
gi&ng nh& Tô H&i b& gi&t oan !

Ta có th& nêu câu h&i: Tô i sao vua Minh M&ng đã ph&i vi&t bài t&ng thuy&t cho t&p th&
Thanh Tâm Tài Nhân c&a c& Ph& Chính đ&i th&n Hà Tôn Quy&n ?

N&u chúng tôi không l&m, thì sau khi t&p th& này ra đ&i (ngay sau hay cùng lúc) v&i

Chuyện Vong Thúy Kiều : một lời khải dân văn của Trích u Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Quác Thúc

Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

truyện thơ Kim Vân Kiều của Cä Nguyễn Du, thì một cuộc tranh luận đã xảy ra ở nước ta, trong giới sĩ phu. Nhiệm vụ nhà nho cho rằng với đời thơ nhà Hà cũng như Cä Tiên Điền đã làm một việc trái đäo đäc: Trời sao ca tụng một thi u näng läng läng một cô gái giang hồ, hät quyän rächäng ngäi đi đi theo kẻ phiän loạn ? Luận đä luận này bị u lä trong câu :

Đàn ông chä đäc Phan Trän

Đàn bà chä kä Thúy Vân , Thúy Kiều !

Chä trích Hà Phä Chính, täc là gián tiếp chä trích nhà vua, vì väy nhà vua phải đích thân lên tụng. Bài tụng thuyết của ngài chäng khác chi một bản án kết thúc một vụ tranh tụng. Sau bài tụng thuyết này, tuy không còn ai dám phän đäi, nhưng ít ngäi muän giä trong nhà täp Thanh Tâm Tài Nhân bằng chä hán của các cä Hà Tôn Quyền và Nguyễn Đình Giác. Do đó phän län täp thơ đã thät läc. Riêng truyện Kim Vân Kiều của Cä Nguyễn Du, vì viết bằng thơ nôm thơ läc bát, nên có thể truyện khäu đä dàng, nhất là trong giới phän nä .

1871: 41 năm sau bài tụng thuyết của Vua Minh Mạng, Vua Tự Đức đã làm sáng ngäi lời täp Thanh Tâm Tài Nhân, với 20 bài thơ chä hán do chính ngài sáng tác, kèm theo một bài täa cũng bằng chä hán .

Bài täa mà đäu như sau :

*Häng phä yên ba tam nguyät thiên
Phän häng nhän täng Thanh Tâm biên
Thä biên bäc nhän Thánh Thán trä
Đäch âm ngã quäc Nguyễn Tiên Điền
Cän lai danh sän phong vũ thäc
Hoa Đäng bình bän vô läu truyện
Thích kim đài các thäa nhän hä
Bät nhän giai thơäi không hàn yên
Ngäu äc läc đäc toàn giäng
Truyện thơ nä chỉ u täng trùng thuyän
Ly ba chäch thäo phân đä vänh
Nhä thäp häi chung mäc thái nghiän
Thôngä thiên tài mänh läp thäc án ...*

Chuyện Văn Nguyễn Thúy Kiều : một lời khải dân văn của Triều Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Quốc Thúc
Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

Đọc chôn theo bản dịch của Cố Hữu Ngọc Vũ Lan Đình :

Sông Hoàng vãn a tháng cuối xuân
Đốt hương đốt cầy Thanh Tâm ghi i phẫn
Văn nô của Cố Tiên Đình
Đọc văn Thánh Thán chép biên tình i i ng
Lâu nay mà a gió bít thổi ng
Tức thay quy n sách Hoa Đương cũng v i ng
Nay nhân r i v i c tri u đ i ng
Văn hay n đ theo lu ng khói bay !
May sao tìm thơ y quy n này
X a sang chép i i đ i ngày đem in
Chia ra hai ch c h i l i n
Ph m đ m n ng n bút tiên đ m đ
Bàn v tài m nh sâu sa ...

Mu n xét đoán hành đ ng của Hoàng đế Tự Đức, thi t t ng nên nh c l i b i c nh l ch s n c ta vào năm 1871 .

Khi nhà vua viết câu Thích kim đài các th a nhàn h (Nay nhân r i v i c tri u đ i ng) đi u đó hi n nhiên không đúng s th c. Cách đ y 12 năm, Pháp b t đ u m cu c xâm lăng Việt Nam. Thơ y quân Pháp, v i n c b o v các nhà truy n giáo và tín đ Ki Tô Giáo, đánh phá Gia Đ nh r i cho quân đ b đ ng b ng C u Long Giang. Triều đình Huế ph i ký hòa c năm 1863 nh ng cho Pháp 6 t nh Nam Ph n làm thu c đ a. Sau khi thám hi m C u Long Giang, nh n thơ y không th x đ ng thơ y l này đ ti n lên n i đ a Trung Hoa, Pháp b t đ u dòm ngó đ ng b ng Hoàng Hà B c Việt. V i c xâm lăng B c Việt nh v y có th x y ra b t c lúc nào. N u nhà vua cho là v i c tri u chính nhàn r i thì ch ng hóa vô ý th c l m sao ? Chúng tôi không tin nh v y. Câu đó ch ng qua ch là m t sáo ng .

Chúng tôi đ c bi t r ng chính vua Tự Đức có viết m t bài th b ng ch hán, nói lên n i u phi n của ngài tr c s bi n chuyện của th i cu c .

. Bài th nh sau :

Chuyện Vong Thúy Kiều : một lời khỉ dân văn của Triu Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Qu&#c Thúc
Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

*Tháng xích ngô dân b&#t h&#nh nhi
Khuy&#n d&#ng tinh xú m&#n biên thù
Du tái mang văn báo t&#p k&#
Võ t&#ng tiêu s&#u duy h&#u t&#u
Văn th&#n thoái l&# cánh vô thi
Thiên tâm nh&# d&#c khai bình tr&#
Thùy th&# h&#ng hài áp mã nhi*

Đ&#i ý: "Tháng thay cho dân ta th&#t b&#t h&#nh! Loài dê chó hôi hám kéo đ&#y biên thù .
Ch&#n tri&#u đình ch&# th&#y bàn chuy&#n c&#u hòa. Ngoài đ&#n &#i không th&#y tin th&#ng tr&#n. Các võ
t&#ng ch&# còn bi&#t u&#ng r&#u tiêu s&#u. Văn quan thì không vi&#t n&#i bài th&# nào đ&#i gi&#c . Lòng
Tr&#i nh&# mu&#n l&#p l&#i hòa bình nh&#ng ch&#a th&#y ai là ng&#i tài gi&#i ! "

Đ&#c bài th&# lâm ly này, ai dám chê là nhà vua không lo qu&#c s&# .

Chúng tôi chú ý đ&#c bi&#t câu: Văn th&#n thoái l&# cánh vô thi. Vi&#t câu này, ph&#i chẳng vua
T&# Đ&#c đã nh&# l&#i bài th&# b&#t h&# c&#a anh hùng dân t&#c Lý Th&#ng Kiều (Nam Qu&#c s&#n hà Nam
đ&# c&#...), m&#t bài th&# có tác đ&#ng gây hoang mang trong tâm trí quân đ&#i Nhà T&#ng , khi&#n đ&#o
quân này b&# đánh b&#i ? Ph&#i chẳng Nhà Vua cũng nghĩ t&#i bài h&#ch kêu g&#i t&#ng sĩ c&#a H&#ng
Đ&#o V&#ng Tr&#n Qu&#c Tu&#n, m&#t bài h&#ch đã kích thích tinh th&#n quân dân ta, khi&#n m&#i ng&#i
quy&#t tâm ch&#ng l&#i quân đ&#i hùng m&#nh c&#a Mông C&# ? D&#u sao vua T&# Đ&#c cho ta th&#y là
ngài tin t&#ng &# mãnh l&#c c&#a ng&#n bút, ngài nh&#n rõ vai trò tác đ&#ng tâm lý c&#a th&# văn và
mong r&#ng gi&#i sĩ phu bi&#t cách góp ph&#n vào công cu&#c kháng chi&#n ch&#ng Pháp .

Vua T&# Đ&#c đã công b&# t&#p Thanh Tâm Tài Nhân do chính tay ngài biên soạn : nh&# v&#y là
mu&#n phát đ&#ng m&#t phong trào, gi&#ng nh&# Ph&# Chính đ&#i th&#n Hà Tôn Quy&#n đã làm năm
1820 .

T&#t nhiên, v&#i con m&#t c&#a ng&#i th&#i nay, ta có th&# chê hành đ&#ng c&#a Nhà Vua là không
h&#p th&#i. Đ&# cao ch&# hán, ph&# bi&#n tri&#t lý an ph&#n c&#a chuy&#n Thúy Kiều, trong lúc qu&#c gia có
th&# suy vong vì ngo&#i xâm, vì l&#c h&#u, vì nhân tâm ly tán... qu&# th&#c là khó hi&#u .

D&#u sao Vua T&# Đ&#c cũng đã đ&#t đ&#c m&#t k&#t qu&# , m&#c dù k&#t qu&# &#y đ&#n quá mu&#n sau
khi ngài đã băng hà (1883), sau khi tri&#u đình Huế đã ph&#i ch&#p nh&#n n&#n b&#o h&# c&#a Pháp (

Chuyện Vong Thúy Kiều : một lời khí dân văn của Triu Nguyễn ?

Tác Giả: Khuê Trai Vũ Qu&#c Thúc

Thứ Bảy, 20 Tháng 11 Năm 2010 05:56

1884): Đó là vị c m t s danh sĩ-tiêu biểu cho t ng l p sĩ phu B c Hà - đã h ng ng s kêu g i c a ngài, b ng cách góp ph n vào t p Thanh Tâm Tài Nhân .

Các c Chu Th p Hi, Chu M nh Trinh, Nguyễn Khuy n, Nguyễn Tu n C nh đã t p t c công trình sáng tác c a Nhà Vua. M c đích c a các nhà khoa b ng này là dùng văn th (v a b ng ch hán, v a b ng ch nô) nói lên t m lòng trung quân ái qu c, nói lên ý chí b o v nh ng truy n th ng văn hóa c a dân t c, tr c xu h ng đ ng hóa c a chính quy n b o h Pháp .

Chúng ta c n nh r ng, th i đó tuy ch đ H ng thí v n còn đ c duy trì, nh ng cách thi c đã tr nên "l l ng" đ i m t các nhà nho b o th . M t thí đ là Tr ng thi Nam Đ nh, l x ng danh đ c t ch c v i s ch ng ki n c a viên Công S ng i Pháp. Bà v viên Công S đã đi v i ch ng đ n đ bu i l , và t t nhiên là ng i trên khán đài còn các ông c , ông tú tân khoa thì t t u đ i s n. C nh t ng này khi n nhà th Tr n K X ng c m h ng ngâm nga :

*Trên gh , bà đ m nhol dít v t ,
Đ i s n , ông c ng ng đ u r ng!*

Đem "dít v t" c a Bà đ m Công s đ i ch i v i "đ u r ng" c a ông c tân khoa, th t là ng o m n nh ng cũng đ y chua chát! V ch ng, k đ đ t theo ch đ thi c cũ cũng không còn đ t đ ng v o: C Tú X ng đã nói rõ tình tr g này trong bài th :

*Nào có ra gì cái ch nho !
Ông nghè , ông c ng cũng n m co !
Sao b ng đi h c làm ông Phán
T i r u s n ban , sáng s a bò !*

Trong hoàn c nh l ch s này, khi các nhà khoa b ng Chu Th p Hi, Chu M nh Trinh vi t t p Thanh Tâm Tài Nhân đ t p n i công trình c a C Hoàng đ T Đ c, hi n nhiên các C mu n gián t p bá t l p tr ng ái qu c c a mình .

Đ k t lu n, chúng tôi tin r ng chuy n tình Vong Thúy Kiều đã đ c triu đình Nhà Nguyễn, t Hoàng đ Minh M ng t i Hoàng đ T Đ c, dùng làm m t l i khí đ v n đ ng nhân tâm. Âu cũng là m t bài h c đ các nhà văn, nhà th suy ng m trong lúc l u vong h i ngo i .